

RINGERIKE
KOMMUNE

FORSLAG TIL PLANPROGRAM

Kommunedelplan for masseforvaltning

DOKUMENTINFORMASJON	
Rapporttittel	Ringerike kommune – Kommunedelplan for masseforvaltning
Dato	05.02.2019
Oppdragsgiver	Ringerike kommune
Utførende for konsekvensutredning	Ringerike kommune
Kontaktperson hos Ringerike kommune	Knut Kjennerud
Utarbeidet av	Ole Sannes Riiser/Hanne Christine Wilhelmsen
Sist revidert	25.02.2019 Ole Sannes Riiser Hanne Christine Wilhelmsen
Endringer siden forrige revisjon	

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Rammer og forventninger	1
1.2.1	Rammebetingelser og overordnede planer	2
2	Prosess og medvirkning	4
2.1	Planprosessen	4
2.1.1	Utredningskrav	4
2.2	Medvirkning	5
2.3	Organisering av planarbeidet	5
2.3.1	Styringsgruppe	5
2.3.2	Prosjektgruppe	6
2.3.3	Ressurspersoner	7
2.4	Framdriftsplan	7
2.5	Begreper og definisjoner	8
2.5.1	Byggeråstoff	8
2.5.2	Areal for uttak av byggeråstoff	8
2.5.3	Overskuddsmasser fra bygge- og anleggsvirksomhet	8
2.5.4	Areal for mottak av overskuddsmasser	9
2.5.5	Gjenbruk og gjenvinning	11
3	Utfordringer	12
3.1	Byggeråstoff, behov og uttak	12
3.2	Samfunnsikkerhet	13
3.3	Teknisk infrastruktur	13
3.4	Interessekonflikter (boligutvikling og boligbygging)	13
3.5	Kontroll	13
4	Utredningsbehov	15
4.1	Dagens situasjon (o- alternativet)	15
4.2	Tema for konsekvensutredningen (KU)	15
4.3	ROS- analyse	17

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Ringerike kommune er lokalitet for noen av de største og viktigste forekomstene av grus og sand i hele Norge. Disse løsmassene ble avsatt da breisen trakk seg tilbake mot slutten av siste istid, for ca. 10 000 år siden. Som følge av de store mengdene sand og grus har kommunen et stort antall grustak i aktiv drift, samt et stort antall grustak som er nedlagt eller som kun har sporadisk drift. Det finnes også en stor andel lokale uttak til landbruksformål o.l. Det foreligger også to tillatelser for pukkverk i kommunen i dag.

Den store byggeaktiviteten i hovedstadsregionen, inkludert Ringerike, fører med seg et stadig økende behov for byggeråstoff, i tillegg til stadig større mengder med overskuddsmasser fra anleggsarbeider i forbindelse med byggeprosjekter. I tillegg har Ringerike satt seg som mål å vokse med 10 000 nye innbyggere innen år 2030, og dette vil kreve store mengder byggeråstoff og generere store mengder overskuddsmasser.

Det økte presset på uttak og mottak av masser vil merkes godt på Ringerike. Siden ressursene i kommunen vår er blant de viktigste og største i landet vil uttakene våre sannsynligvis oppleve økt etterspørsel etter råstoff, og etterspørselen etter områder som kan ta imot overskuddsmasser vil også øke. Dette kan bidra til å øke konfliktnivået i områder hvor masseuttak kan komme i konflikt med andre arealbruksinteresser. I tillegg vil manglende helhetlig overblikk over tilgjengelige reserver for byggeråstoff og volumer som tas ut kunne føre til en lite bærekraftig forvaltning som igjen kan føre til et forbruk som ikke ivaretar framtidens behov. Grus og sand i naturen er ikke fornybare ressurser, noe som tilsier at det er viktig å tilrettelegge for å benytte rett kvalitet til rett formål. Det er ønskelig at maskinknust sand og pukk benyttes til de formål det er mulig. Videre vil manglende overordna kontroll med mottaksområder og –omfang kunne føre til at miljømessige konsekvenser ikke blir godt nok belyst.

Målene med kommunedelplanen er derfor å

- sikre at ressursene forvaltes i et regionalt, langsiktig og bærekraftig perspektiv som også ivaretar framtidens behov
- sikre forutsigbarhet for uttaksvirksomhetene og for naboer for å redusere potensialet for konflikt
- sikre at uttaks- og mottaksområder etableres med minst mulig skade eller ulempe for natur og miljø
- sikre at overskuddsmasser gjenbrukes på mest mulig miljøvennlig måte

1.2 Rammer og forventninger

Fylkeskommunene Vestfold, Telemark og Buskerud har et geologisamarbeid forankret i Regiongeologen, som er de tre fylkeskommunenes spesialrådgiver innenfor spørsmål knyttet til geologi. Dette inkluderer geologiske ressurser, geologiske farer og geologisk naturarv. Hovedsatsningen for regiongeologens arbeid for 2017-2019 er sterkt knyttet til mineralressurser og byggeråstoffer, hvor viktige delmål er å utrede potensial for langsiktig produksjon av byggeråstoff i vår region, bidra til langsiktig utnyttelse av disse ressursene, samt fokus på redusert transportbehov.

I regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging, vedtatt ved kongelig resolusjon 12. juni 2015, heter det at fylkeskommunene og kommunene skal sikre tilgjengelighet til gode mineralforekomster for mulig utvinning, avveid mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser, og at behovet og tilgang på byggeråstoffer skal ses i en regional sammenheng.

Ringerike kommune ser det som hensiktsmessig å utarbeide en kommunedelplan for masseforvaltning, i nært samarbeid med Buskerud fylkeskommune og Regiongeologen for Vestfold, Telemark og Buskerud, for å sikre at de statlige og regionale forventningene følges opp tilstrekkelig i kommunens planarbeid.

1.2.1 Rammebetingelser og overordnede planer

Når det skal utarbeides en kommunedelplan er det en rekke føringer fra statlig, regionalt og kommunalt hold som det må tas hensyn til. Viktigste er plan- og bygningsloven, som stiller krav til hvordan planprosessen skal være, hvilke hensyn som må tas, hvilke utredninger som må gjøres, og hva planen skal inneholde. I tillegg til plan- og bygningsloven finnes det også andre lover, statlige planretningslinjer, rikspolitiske bestemmelser og retningslinjer, samt regionale- og kommunale planer og strategier som legger føringer for planarbeidet. De viktigste for arbeidet med kommunedelplanen er listet opp under, listen er ikke uttømmende.

Nasjonale føringer og regelverk

- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, 26.09.2014
- Strategi for mineralnæringen, Nærings- og handelsdepartementet 2013
- Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442)
- Retningslinje for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging (T-1520)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Mineralloven
- Forurensningsloven og forurensningsforskriften
- Vannressursloven og vannforskriften
- Jordloven (nydyrkingsforskriften)
- Skogbruksloven (forskrift landbruksveier)
- Markaloven
- Naturmangfoldloven
- Kulturminneloven
- Friluftsløven
- Folkehelseloven

Regionale planer/strategier for Buskerud

- Strategiplan 2017-2019 - Geologisamarbeidet Buskerud, Telemark og Vestfold fylkeskommuner, datert 20.04.17.

Kommunale føringer

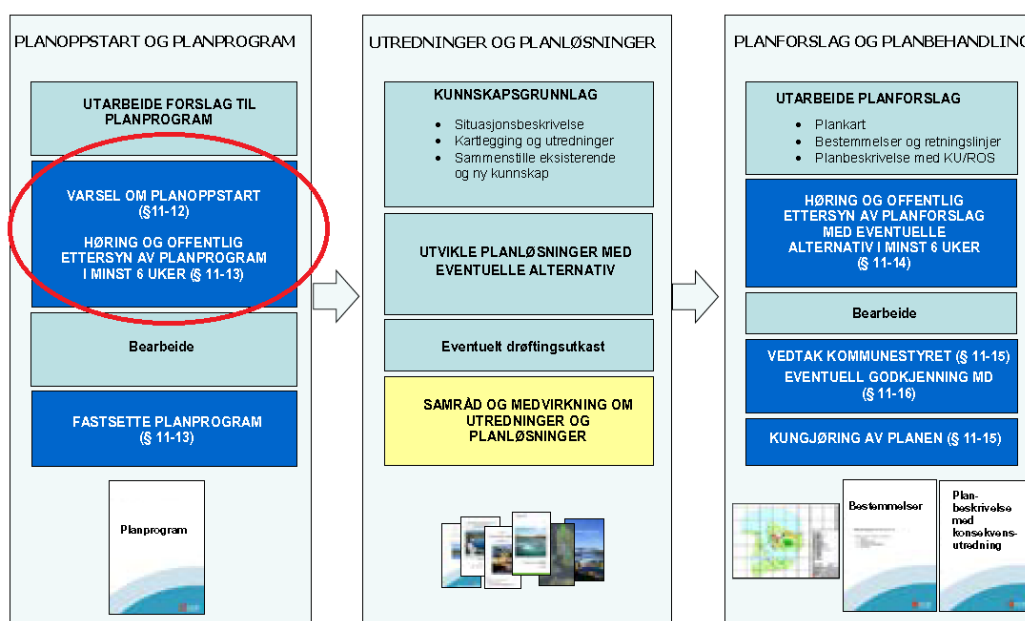
- Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030, kapittel 5 2.j, vedtatt 30.04.2015.
- Kommuneplanens arealdel, vedtatt 31.01.2019
- Klima- og energiplan, vedtatt 2.12.2010
- Ringerike kommune - Temautredning masseforvaltning, vedtatt 18.08.15.

Råstoff-forekomstene i Ringerike kommune ble kartlagt og verdivurdert av Norges geologiske undersøkelse (NGU) i 2014 (rapport 2014-018). Denne databasen vil fungere som et verktøy for vurderingen av nye og eksisterende uttak. Det har ikke blitt gjort en vurdering av optimale transportveier for å minimere miljøbelastningene lokalt og regionalt. Det er ønskelige med gode logistikk-løsninger, hvor lastebilene ideelt sett kjører med last begge veier.

2 Prosess og medvirkning

2.1 Planprosessen

Planprosessen i korte trekk er gjort rede for i figuren under. Den røde ringen viser at planprosessen er i oppstartsfasen. Oppstart av reguleringsplanarbeidet varsles samtidig som forslag til planprogram legges ut på høring. Det vil bli mulig for berørte og interesserte å vurdere planprogrammet, gi innspill til arbeidet med planen og komme med forslag til utredningstemaer og hvordan utredningene bør gjennomføres. Etter at planprogrammet har vært på høring i minimum seks uker, og innkommende uttalelser har blitt gjennomgått, vil formannskapet fastsette endelig planprogram. Fastsatt planprogram vil ligge til grunn for selve utredningsprosessen og videre planarbeid.

Figur 1: Viser en oversikt over planprosessen i tre hovedfaser. Kilde: Konsekvensutredning veileder, 2012, Miljøverndepartementet.

2.1.1 Utredningskrav

En kommunedelplan for masseforvaltning vil resultere i et juridisk bindende plankart med tilhørende bestemmelser. Dette vil legge føringer for fremtidig arealplanlegging og gi vesentlige virkninger for miljø og samfunn (jf. plan- og bygningsloven § 4-2). Derfor vil planen og planbeskrivelsen omfattes av kravet om konsekvensutredning (KU) på et overordnet nivå (jf. forskrift om konsekvensutredninger kap. II § 6 a og § 8 vedlegg II), se kapittel 4.

Planarbeidet skal vurdere relevante og realistiske alternativer. Det legges imidlertid ikke opp til at det skal utarbeides alternative planforslag. På de områder og temaer der det er flere aktuelle alternativer vil valgmulighetene bli beskrevet, utredet og drøftet.

Det skal redegjøres for hvilket datagrunnlag og hvilke metoder som skal benyttes i utredningene. Det skal gjøres en sammenlikning med o- alternativet, som er forventet utvikling dersom planen ikke gjennomføres.

2.2 Medvirkning

Alle som blir berørt og har interesse av kommunedelplanen vil bli inkludert i planarbeidet (jf. plan- og bygningsloven § 5-1). Det skal tilrettelegges for medvirkning i en tidlig fase av planprosessen slik at grunneiere, næring og lokale interessenter får et eieforhold til planen, og et ønske om å medvirke. Dette er viktig for å sikre at alles interesser og synspunkter blir hørt, og for å sikre en plan som har gjennomføringskraft og som blir et nyttig verktøy. I tillegg sitter befolkningen inne med mye kunnskap som er viktig å sikre i planarbeidet. Det legges opp til fagseminarer med næringslivet, formannskapet/politikerne og allmennheten gjennom hele planprosessen.

Utarbeidelse av planen vil foregå i dialog med statlige aktører og regionale overordna myndigheter som Statens vegvesen, Norges geologiske undersøkelse, Fylkesmannen i Oslo og Viken og Buskerud/Viken fylkeskommune. Dialogen vil finne sted i de formelle høringene, men også i regionalt planforum for forhåndshøring av statlige og regionale myndigheter hvis nødvendig. Det kan også være aktuelt å avholde egne arbeidsmøter for å drøfte eller avklare problemstillinger underveis i arbeidet.

2.3 Organisering av planarbeidet

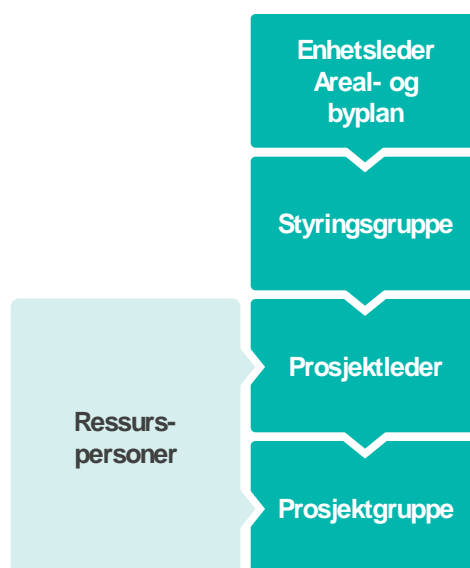
Planarbeidet skal organiseres som et prosjekt, se figur 2.

Forslagstiller/eier av kommunedelplanen, og ansvarlig myndighet for konsekvensutredningen, er Ringerike kommune.

Formannskapet skal fastsette planprogrammet. Kommunestyret er planmyndighet og fattet endelig vedtak.

2.3.1 Styringsgruppe

Styringsgruppa er et beslutningsorgan og har det overordnede ansvaret for prosjektet. De skal bidra til at prosjektet når sine mål, ved å involvere seg i fremdrift, gi nødvendige avklaringer til prosjektleder og prioritere ressurser til gjennomføring.

Figur 2: Prosjektorganisering

Oppgave	Navn	Funksjon
Prosjekteier <i>Prosjekteier skal følge opp prosjektets fremdrift og resultater, støtte</i>	Knut Kjennerud	Enhetsleder Areal- og byplan (ABY)

<i>prosjektleder og prosjektgruppa, og bidra til å sikre hensiktsmessig overføring av prosjektet til drift og forvaltning i linjeorganisasjonen. Det er prosjekteier som leder arbeidet i styringsgruppa.</i>		
<p>Styringsgruppe</p> <p><i>Styringsgruppa skal etablere overodne mål og sørge for at prosjektets mål blir ivaretatt.</i></p>	Knut Kjennerud	Enhetsleder ABY
	Terje Dahlen	Ass. Rådmann
	Harriet Slaaen	Næringssjef
	Bente Elsrud Anfinnsen	Klima-og miljøsjef
	Heidi Skagnæs	Enhetsleder miljø- og arealforvaltning

2.3.2 Prosjektgruppe

Prosjektgruppa har ansvar for all tekst- og kartproduksjon (planprogram, planbeskrivelse, planbestemmelser, utredninger, konsekvensutredning og ROS-analyse). Det er prosjektgruppa som har ansvaret for å arrangere verksteder med aktører, samt nødvendige møter underveis i planarbeidet.

Oppgave	Navn	Funksjon
<p>Prosjektleder</p> <p><i>Prosjektleder har den daglige oppfølgingen av prosjektet, og skal planlegge, delegere og følge opp aktiviteter i prosjektgruppa, og skal sikre fremdrift og involvere alle til å bidra for å nå prosjektets mål.</i></p>	Hanne Christine Wilhelmsen	Arealplanlegger
	Mari Solheim Sandsund	Arealplanlegger
	<i>Ole Sannes Riiser (frem til april)</i>	Arealplanlegger
<p>Prosjektgruppa</p> <p><i>Prosjektdeltakere skal bidra til en eller flere definerte oppgaver og bidra inn i arbeidet til prosjektgruppa. Det bør avtales når og hvordan hver prosjektdeltaker skal bidra inn i prosjektet.</i></p> <p><i>Prosjektgruppen kvalitetsikrer prosjektmaterialet som blir samlet inn og følger opp underveis i gjennomføringsprosessen.</i></p>	Grethe Tollefsen	Arealplanlegger
	Lars Lindstøl	Arealplanlegger
	Guro Li	Arealplanlegger
	Tom-Erik Bakkely Aasheim	Friluftsliv

2.3.3 Ressurspersoner

I tillegg til de som deltar i prosjektet kan det også være aktuelt at flere bidrar inn i arbeidet, ved utførelsen av konkrete oppgaver.

Avdeling	Navn	Tema
Byggesak	Ole Anders Moskaug	Forrurensning
	Ane Marie Rydland	Jurist, byggesaksbehandler masseuttak/massemottak
Landbruk	Lisa G. Helgesson, Eiliv Kornkveen	Skogbruk/dyrka mark
Oppmåling	Trond Olav Vassdal, Elin Green	Matrikkel/navn/adresse
Teknisk forvaltning	Morten Fagerås, Jan Sillebekk	Vei (kommunal vei)
Areal- og byplan	Stefan Bakken, Sigrun Gunnarsdottir	Kart/Teknisk tegner

2.4 Framdriftsplan

Fremdriftsplanen forutsetter en ideell planprosess og tar ikke høyde for eventuelle tilleggsutredninger, forlengelse av høringsfrister, innsigelser eller lignende. Det legges opp til følgende plan- og medvirkningsprosess:

Fremdriftsplan	2018	2019				2020				2021
	Jun	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4	Kv 1
Politisk oppstart										
Høring og offentlig ettersyn av planprogram (+ innspill til nye masseuttak/massemottak)										
Åpne informasjonsmøter										
Fastsette planprogram										
Utredningsfase										
Utarbeide planforslag										
Vedtak HMA/formanskapet (1.gangsbehandling)										
Høring og offentlig ettersyn, 6 ukers høringsfrist										
Åpne informasjonsmøter										
Eventuelle endringer av planforslag og tilleggsutredninger										
Vedtak kommunestyret (Sluttbehandling)										

2.5 Begreper og definisjoner

2.5.1 Byggeråstoff

Byggeråstoffer er i denne planen definert på følgende måte:

- Pukk: knust fjell som foredles til fraksjoner etter kvalitet og bruksområde
- Grus og sand: naturlige forekomster av løsmasser

Forekomstene er kartlagt og klassifisert etter hvor viktige de er som ressurs (NGU-rapport 2014-018):

- Nasjonal betydning: forekomster som har bekreftet eller sannsynlig betydelig framtidig verdiskapingspotensial og kvalitet, og som er særlig viktige for Norges nasjonale infrastruktur
- Regional betydning: forekomster som er særlig viktige for forsyninger innen en region
- Lokal betydning: forekomster som er viktige for forsyninger innen en kommune

2.5.2 Areal for uttak av byggeråstoff

Ordet «maseuttak» brukes gjerne som fellesbetegnelse for ulike arealer hvor det tas ut byggeråstoff. Følgende nyanseringer gjelder i planen:

- Grustak: anlegg hvor det drives uttak og foredling av byggeråstoffer fra en forekomst av grus og/eller sand
- Pukkverk: anlegg hvor det drives uttak, knusing og foredling av fjell/berg

2.5.3 Overskuddsmasser fra bygge- og anleggsvirksomhet

Overskuddsmasser fra bygge- og anleggsvirksomhet, også kalt BA-avfall, defineres som næringsavfall etter forurensningslovens § 27, og deles her inn i to typer:

- Gravemasser – jord og berggrunn som graves opp på en eiendom
- Byggavfall – materialer og gjenstander fra bygging, rehabilitering eller rivning av bygninger, konstruksjoner og anlegg. Byggavfall defineres nærmere i TEK17 kap. 9, og håndteres etter byggesaksforskriften. Denne planen omhandler kun inert avfall og asfalt.

Inert avfall er avfall som ikke gjennomgår noen betydelig fysisk, kjemisk eller biologisk omdanning. Avfallet vil ikke oppløses, brenne eller på annen måte reagere fysisk eller kjemisk, det er ikke biologisk nedbrytbart og skader ikke andre stoffer det kommer i kontakt med på en måte som kan medføre forurensning av miljøet eller være til skade for menneskers helse.

Gravemasser og byggavfall kan medføre fare for forurensning, og må forvaltes deretter. For å vite hvordan overskuddsmassene skal håndteres må de kategoriseres, og håndteringen bør gjøres tidlig, og nær kilden.

Gravemasser defineres som følger:

- Rene, naturlige masser: gravemasser som jord, stein, grus, sand, leire og organisk materiale som ikke inneholder konsentrasjoner av helse- og miljøfarlige stoffer

over fastsatte normverdier, eller som er syredannende (forurensningsforskriftens kap. 2)

- Forurensa gravemasser: gravemasser fra forurensa grunn, inkludert alunskifer

Byggavfall defineres som følger:

- Rent inert byggavfall: avfall som ikke gjennomgår betydelig fysisk, kjemisk eller biologisk omdanning (avfallsforskriftens § 9-3 g). Betong, murstein, keramikk og glass som ikke inneholder helse- og miljøskadelige stoffer over normverdiene
- Forurensa inert byggavfall: byggavfall som i utgangspunktet er inert avfall, men som inneholder helse- og miljøskadelige stoffer over normverdiene
 - Lett forurensa betong: gjelder kun betong der konsentrasjonene av tungmetaller og PCB målt i murpuss og malingssjukt ikke overskrider nivåene som er angitt i tabell 2 i Miljødirektoratets faktaark M-14/2013.
- Byggavfall med innslag av annet avfall, f.eks. plast, armering, asfalt mm.

Forurensa grunn er jord- eller berggrunn der konsentrasjonen av helse- eller miljøfarlige stoffer overstiger fastsatte normverdier for forurensa grunn (forurensningsforskriften, kap. 2, vedlegg 1), eller andre helse- og miljøfarlige stoffer som etter en risikovurdering må likestilles med disse. Grunn der et terrenginngrep er planlagt gjennomført og der konsentrasjon av uorganiske helse- og miljøfarlige stoffer ikke overstiger lokalt naturlig bakgrunnsnivå, skal likevel ikke anses for forurensa. Grunn som danner syre eller andre stoffer som kan medføre forurensning i kontakt med vann og/eller luft regnes som forurensa grunn dersom ikke annet blir dokumentert (forurensningsforskriften, kap. 2).

2.5.4 Areal for mottak av overskuddsmasser

Her defineres begreper som brukes om arealer som brukes eller vurderes brukt som mottak og mellomstasjoner for overskuddsmasser, eller som avfallsdeponi.

Vesentlige terrenginngrep

Tiltak som krever søknad og tillatelse fra kommunen (plan- og bygningsloven § 20-1) eller som omfattes av forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksvei. Omfatter både utgraving og oppfylling. Tiltak der viktige miljø- og samfunnshensyn blir berørt, og/eller tiltak som er i strid med arealformål, krever endring i kommuneplanen og/eller reguleringsplan. Plan- og bygningsloven gir prinsipper for vurdering av tiltak etter arealformål, omfang og miljøhensyn. Eksempler på vesentlige terrenginngrep er uttak av byggeråstoff, uttak av masser for salg og oppfylling og terrengregulering med eksterne gravemasser.

Bakkeplanering

Forankret i forurensningsforskriftens kap. 4. Innebærer å gjøre bratt og kupert dyrkbart eller tidligere dyrka areal skikka for maskinell jordbruksdrift. Kan omfatte tiltak som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven. Stedegne gravemasser som flyttes på et areal som er minst 1 daa regnes som bakkeplanering. Mottak av eksterne gravemasser anses som et vesentlig terrenginngrep som det må søkes om etter plan- og bygningsloven.

Terrengregulering

Tilføring av rene, naturlige masser for å forme landskap i forbindelse med bygg og anlegg, stabilisering av grunn, flomforebygging eller arrondering for landbruksdrift. Formål, omfang og virkning på miljø- og samfunnsinteresser avgjør krav til saksbehandling etter plan- og bygningsloven.

Jordforbedring

Tilføring av organisk materiale og matjordlag der hensikten er å bedre jordkvalitet og redusere erosjon ved matproduksjon eller annen bruk (f.eks. i veianlegg). Sentrale lovverk er forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav. Regelverk for planteskadegjørere, og naturmangfoldloven med vekt på fremmede arter/svartelista arter, samt forskrift om fremmede organismer. Jordforbedring kan være et avbøtende tiltak på mottak av overskuddsmasser og deponi som skal avsluttes.

Jordflytting

Flytting av større mengder jordsmonn og matjordlag på grunn av vedtatt regulering til annen arealbruk i områder med dyrka og dyrkbar jord. Avhengig av størrelse og omfang behandles jordflytting som masse-mottak etter plan- og bygningsloven og aktuelt sektorlovverk (jordloven, regelverk for planteskadegjørere, naturmangfoldloven med vekt på fremmede arter/svartelistede arter og forskrift om fremmede organismer).

Nydyrking

Fulldyrking og overflatedyrking av udyrka mark eller gjenoppdyrking av jordbruksareal som ikke er brukt på over 30 år. Opparbeidelse av overflatedyrka mark til fulldyrka mark blir ikke regnet som nydyrking.

Mellomlager

Mellomlager er midlertidig lagring av overskuddsmasser. Dette er lagring hvor omløpstiden er mindre enn ett år før overskuddsmassene (avfallet) går til deponi, eller mindre enn tre år før overskuddsmassene (avfallet) går til gjenvinning eller behandling. Mellomlager for andre typer masser enn rene, naturlige masser må ha tillatelse fra fylkesmannen.

Behandlingsanlegg

Anlegg hvor overskuddsmasser (avfall) gjennomgår behandling, for eksempel sortering og bearbeiding. Anlegget må ha tillatelse fra fylkesmannen etter forurensningslovverket.

Deponi

Begrepet deponi brukes i denne planen kun om deponier som har tillatelse fra fylkesmannen (avfallsforskriften kap. 9). Et deponi er et permanent deponeringssted for avfall på eller under bakken (avfallsforskriften § 9-3 g).

Det er tre kategorier for deponi:

- Deponi for farlig avfall (kategori 1)
- Deponi for ordinært avfall (kategori 2). Dette kan inkludere forurensede masser.
- Deponi for inert avfall (kategori 3). Slike deponier tar kun imot inert avfall og lett forurensede masser (jf. avfallsforskriften kap. 9).

2.5.5 Gjenbruk og gjenvinning

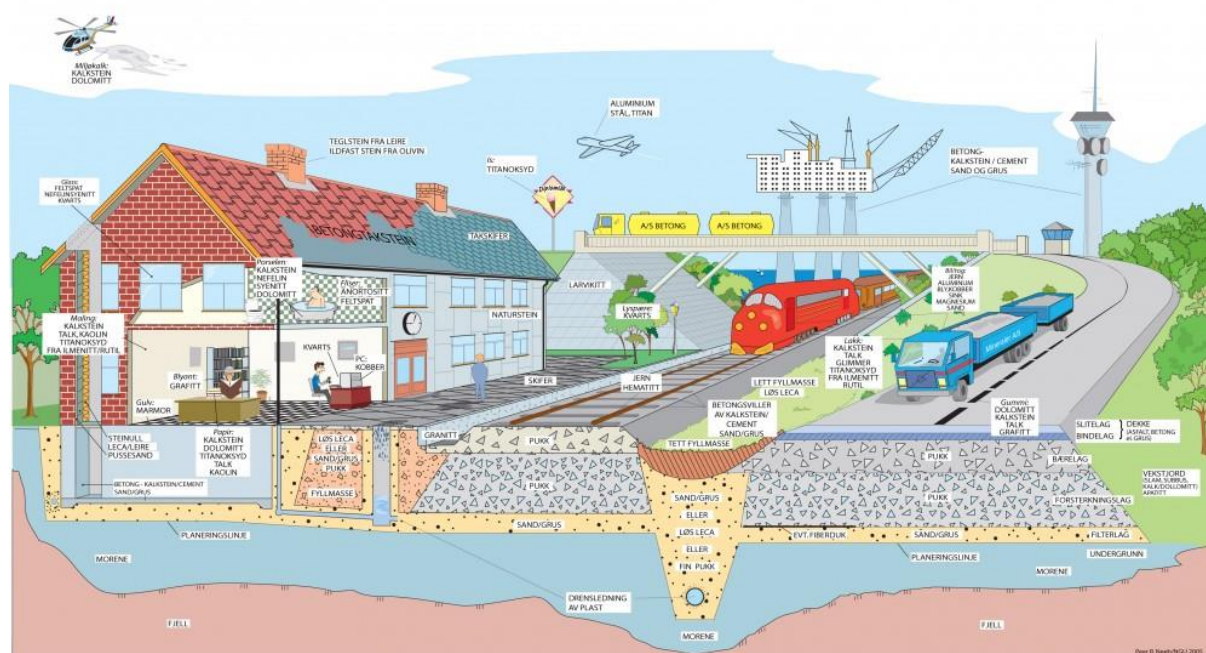
Det er et nasjonalt mål å øke gjenbruk og gjenvinning av avfall. Overskuddsmasser defineres som avfall i denne sammenhengen. Nyttiggjøring av disse ressursene kan for eksempel være støyskjerming, terrengregulering, fundamentering av veier og plasser, tekniske anlegg, vekstjord. Gjenbruk og gjenvinning av overskuddsmasser er tiltak der overskuddsmassene kommer til nytte ved å erstatte materialer som ellers ville blitt brukt. Det skal ikke være et tiltak for å bli kvitt overskuddsmassene.

3 utfordringer

3.1 Byggeråstoff, behov og uttak

Planlegging og uttak av byggeråstoff er i hovedsak kontrollert av markedet gjennom de enkelte aktørene. Myndighetene bidrar med ressurskartlegging og avklaring rundt planspørsmål, men har til nå i mindre grad påvirket hvor uttak foregår og hvilke forekomster som skal prioriteres. NGU har bidratt med kartlegging og verdivurdering av forekomstene, og kommunen har avsatt en del viktige områder til uttak i kommuneplanens arealdel. Behovet for å se uttaksvirkosomhet og annen arealbruk i sammenheng har derimot vært vanskelig på grunn av manglende helhetlig forvaltning av mineralressursene i kommunen.

Ringerike kommune har satt seg som mål å være Østlandets mest spennende vekstområde fram mot 2030, med et mål om en befolkning på 40 000 innen år 2030, mot 30 000 innbyggere i 2019. Dette ses i sammenheng med store statlige investeringer i viktig infrastruktur som firefelts E16 og dobbeltsporet jernbane (Ringeriksbanen). Denne veksten vil kreve nye boliger, skoler, sykehjem, næringsarealer og infrastruktur, som igjen vil legge økt press på mineralressursene på Ringerike. Det årlige forbruket av byggeråstoff pr. innbygger i Vestfold, Telemark og Buskerud ligger på 10-13 tonn. Samfunnet er helt avhengig av byggeråstoff, og behovet i Ringerike og i hele regionen vil øke som følge av befolkningsutviklinga. Legger vi til grunn en befolkningsvekst på 10 000 vil det innebære et økt behov på 110 000 tonn byggeråstoff pr. år i 2040, bare på Ringerike. Grus- og pukkverkene på Ringerike er dessuten svært viktige leverandører for store deler av Oslofjordregionen, slik at det økte behovet for byggeråstoff fra uttakene i vår kommune er langt større enn behovet som genereres fra befolkningsvekst på Ringerike alene. De store forekomstene av byggeråstoff vil derfor være svært viktige for framtida, både for Ringerikssamfunnet, for den nye Viken-regionen og nasjonalt.

Figur 3: Byggeråstoff er en stor del av vår hverdag, og brukes i det meste av det vi ser rundt oss av bygninger og infrastruktur. Kilde: P.R. Neeb, NGU 2005.

3.2 Samfunnssikkerhet

Grunnforhold og topografi har stor betydning for flom- og skredfaren for et masseuttak eller masseuttak, samt omkringliggende arealer. Dette gjelder spesielt for lokaliteter under marin grense, som tilsvarer områder under ca. 220 moh. i Ringerike. Det er flere kjente forekomster av kvikkleire i Ringerike kommune som er viktig å ta hensyn til i planarbeidet.

Støy og støv som følge av knusing av stein, store anlegg/maskiner og transport kan være sjenerende for nærliggende bebyggelse. I tillegg kan finpartikler bli transportert med vann og forurensning av vassdrag og grunnvannsressurser. Det er særs viktig å sikre vassdrag og grunnvann som benyttes som vannkilde mot forurensning. Forskriftene «støy og støv i arealplanlegging T-1442» skal følges.

3.3 Teknisk infrastruktur

Nasjonale føringer legger opp til at det skal være samordnet og klimavennlig areal- og transportplanlegging. I denne sammenheng er det et ønske om å tilrettelegge for utvidelse av eksisterende masseuttak og etablering av nye i områder med allerede eksisterende veier, med tilstrekkelig kapasitet. Økende behov for byggeråstoff og en eventuell økning i masseuttak fra Ringerike vil medføre økt anleggstrafikk på veinettet i kommunen. Økt trafikkgenerering må derfor vurderes i hvert tilfelle. I de tilfeller hvor det er behov for etablering av en ny vei vil nærhet til boliger, hytter, samfunnsmessig infrastruktur og annen bebyggelse være viktige faktorer i vurderingen av konfliktnivået.

Transportkostnadene knyttet til råstoffene er relativt stor. Det er anslått at ved avstander på mer enn 30-40 km kan transportkostnadene bli større enn verdien av råstoffet. Kommuneplanbestemmelsene åpner derfor opp for at det på reguleringsplannivå kan reguleres inn lokale masseuttak og mottak i områder hvor det er behov, slik at transport kan reduseres. Arealer som er egnet til både masseuttak og masseuttak er å foretrekke, slik at bilene kan kjøre med last begge veier.

3.4 Interessekonflikter (boligutvikling og boligbygging)

Det er viktig at kommunens grusressurser ikke bygges ned, men er tilgjengelige for fremtidige behov. Grusressursen må tas ut der den er, og det betyr at vi i størst mulig grad må unngå å legge støvfølsom bebyggelse i tilknytning til disse områdene. Tidligere har de fleste hensynssoner vært til fordel for boligfelt som har blitt plassert i nærheten av et masseuttak. I de tilfeller hvor miljø og samfunnsbelastningene av et masseuttak har vært betydelige har dette ofte resultert i at masseuttaket blir avvirket. Da har fravær av langsiktighet i planleggingen bidratt til at viktige ressurser blir liggende uutnyttet på grunn av konflikter som kunne vært unngått. Det vil i fremtiden derfor være viktig å legge hensynssoner rundt masseforekomster slik at det ikke bygges støvfølsom bebyggelse i disse områdene. Da unngår vi unødvendige konflikter i framtida, og sikrer forutsigbarhet, kontinuitet og tilgang på viktige masser.

3.5 Kontroll

Med få og store masseuttak vil det bli færre kontrollpunkter og aktører å forholde seg til i kommunen. På den annen side vil store mottak kunne være uoversiktlige, og gjøre det mulig å «lure inn» uønskede masser. Flere steder i kommunen foregår det i dag deponering av masser med kjent kvalitet. Dette gjøres hovedsakelig under påskudd av at det er et

jordforbedringstiltak. At det er flere masseuttak og masseuttak uten reguleringsplan kompliserer situasjonen. I utgangspunktet er det kun forurensede masser som pr. i dag har dokumentasjonskrav i henhold til avfallsforskriften. Det er den driftsansvarlige som har ansvar for å rapportere. Erfaringsmessig ser vi at dette ikke alltid ivaretas av den driftsansvarlige og at man dermed risikerer grunnforurensning som ingen har kontroll med. For å ha en bedre oversikt og ivareta sikkerhet mot grunnforurensning og forsøpling er det derfor ønskelig at det skal foreligge dokumentasjon på alle masser som fraktes inn til kommunen. Videre må det også etableres kontroll for masser som fraktes ut av masseuttakene for å hindre spredning av uønska arter og plantesykdommer.

4 Utredningsbehov

4.1 Dagens situasjon (0- alternativet)

0-alternativet vil i dette tilfellet være å ikke lage en kommunedelplan for masseforvaltning, altså dagens situasjon. Kommuneplanen vil da være styrende for etablering av nye masseuttak- og mottak. Det er avsatt 3,34 km² (3 340 dekar) til nåværende råstoffutvinning og 0,33 km² (330 dekar) til fremtidig råstoffutvinning i kommuneplanens arealdel. Det er ikke avsatt arealer for masseuttak i kommuneplanens arealdel. Videre er det bare tegnet inn én hensynssone (H_590) for råstoffutvinning i arealkartet, noe som ikke er tilfredsstillende for å redusere arealkonflikter og båndlegge ressurser i fremtiden. Det foreligger pr. dags dato ingen oversikt over generelle bestemmelser som skal være inkludert i reguleringsplanbestemmelser for masseuttak- eller uttak i Ringerike kommune.

4.2 Tema for konsekvensutredningen (KU)

Hensikten med konsekvensutredningen er å synliggjøre og vurdere konsekvensene av å gjennomføre kommunedelplanen. Utredningstemaene som er foreslått er begrensa til å omfatte de temaer og problemstillinger som er relevante for planarbeidet, og skal gjøres på et overordna nivå som er tilpasset plannivået. Listen nedenfor gir en oversikt over temaer som kan være aktuelle å utrede videre. Listen er ikke uttømmende, og aktuelle utredningstema kan også endres basert på høringsinnspill. Planbeskrivelsen vil ta for seg alle nødvendige plantemaer, mens konsekvensutredningen går mer i dybden på aktuelle problemstillinger.

Reguleringsplaner for masseuttak- og mottak fritas ikke fra krav om KU, selv om kommunedelplanen er konsekvensutredet i sin helhet. Utredningene gjort på kommunedelplannivå vil danne grunnlaget for mer detaljerte utredninger som hører hjemme på reguleringsplannivå. Reguleringsplaner har til hensikt å sikre at driften av råstoffene og anleggstrafikken gjennomføres på en sikker måte, og at tiltakets virkninger for miljø og samfunn tas hensyn til.

UTREDNINGSTEMA	PROBLEMSTILLING	FREMGANGSMÅTE
Forurensning	Hvordan vil etablering eller utvidelse av et masseuttak/mottak påvirke nærområdet med tanke på jordbunn, vannuttak, grunnvann, luft, støy mm.?	Forurensningstemaet vil bli utredet nærmere. Støysonekart.
Avrenning/overvann	Overvannshåndtering må utredes med tanke på fremtidig situasjon (klimapåvirkning).	Med utgangspunkt i kommunens retningslinjer for overvann vil en generell plan for overvannshåndtering bli utarbeidet.

<p>Bebyggelse-hensynssoner (boliger, industri, mm.)</p>	<p>Hvilken påvirkning vil et masseuttak/mottak ha for den nærmeste bebyggelsen?</p> <p>Hvordan vil det påvirke grunneiere å båndlegge areal til hensynssone for sikring av råstoffutvinning?</p>	<p>Kartlegge nærliggende bebyggelse. Konsekvensene for bebyggelse skal utredes.</p>
<p>Kulturminner og kulturlandskap</p>	<p>Hvordan skal kulturminner og viktig landskapsverdier sikres i planarbeidet?</p>	<p>Kartdata fra Miljødirektoratet vil bli brukt. Det skal gjøres en vurdering om det kreves utfyllende data.</p> <p>Kulturminneregistrering må gjennomføres ved utarbeidelse av detaljregulering.</p>
<p>Landbruk</p>	<p>Hva er konsekvensene av å etablere masseuttak/mottak på og ved landbruksarealer?</p> <p>Kompensasjonskrav</p>	<p>Det vil bli utarbeidet arealregnskap for dyrka og dyrbar mark som vil bli påvirket av kommunedelplanen.</p> <p>Det vil også vurderes om deponering av masser/planering kan gi bedre arrondering og flere sammenhengende dyrkbare områder.</p> <p>Videre vil arealregnskapet bli brukt til å utarbeide kompensasjonskrav i tilfeller der dyrka mark blir omdisponert til masseuttak eller masseuttak.</p>
<p>Landskap</p>	<p>Hvordan vil etableringen av et masseuttak-/mottak påvirke landskapet? Er det truede landskapsformer, f.eks. ravinelandskap, som må spesielt hensyntas?</p> <p>Hvordan kan plassering av et masseuttak-/mottak dempe nær- og fjernvirkninger?</p>	<p>Dagens landskap kartlegges og beskrives (innsyn, fjern- og nærvirkninger).</p>
<p>Transport/trafiksikkerhet</p>	<p>Utvidelse av eksisterende masseuttak og -mottak, samt</p>	<p>Det skal utarbeides en trafikkanalyse på overordnet nivå.</p>

	<p>etablering av nye, vil genere mer trafikk i området.</p> <p>Hva er konsekvensene for omkringliggende bebyggelse og sikkerhet?</p>	
Barn og unges interesser	Er det områder som vurderes avsatt til råstoffutvinning som i dag benyttes av barn og unge?	Medvirkning og spørreundersøkelser. Benytte eksisterende kartlegging av turstier/friområde og barnetråkk.
Massebehov	<p>Hva er konsekvensene av å ikke sikre fremtidige råstoffressurser og arealer for mottak?</p> <p>Hvor mye av massebehovet kan dekkes med gjenbruk av masser?</p>	<p>Fremtidig behov kartlegges og beskrives.</p> <p>Pågående store prosjekter i regionen.</p>
Friluftsliv	Benyttes arealet i dag til friluftsliv, både av enkeltpersoner og organisasjoner?	Medvirkning og spørreundersøkelser. Benytte "Kartlegging av bynære friluftsområder i Hønefoss" (vedtatt 2.12.14). Det pågår i dag kartlegging av friluftslivet i kommunen, resultater fra dette vil bli benyttet.
Folkehelse	Vil tiltaket føre til redusert folkehelse for personer som bor i nærheten til et masseuttak?	Konsekvensene for omkringliggende bebyggelse utredes.
Biologisk mangfold (dyre- og planteliv)	Hvilken påvirkning vil tiltaket ha for eksisterende dyre- og planteliv i området?	Konsekvensene for biologisk mangfold utredes. Naturmangfoldloven tilsier at det skal være et oppdatert og godt nok kunnskapsgrunnlag som danner grunnlaget for vurderingene.
Naturområde (inngrepsfire områder, marka, vernede områder generelt, naturmangfoldloven)	Vil en utvidelse/etablering av masseuttak og uttak føre til et uakseptabelt tap av naturmangfold?	Looverket/eksisterende kunnskapsgrunnlag vil danne grunnlaget for vurderinger av tiltak i områder avsatt til LNF-formål.

4.3 ROS- analyse

I henhold til plan- og bygningsloven §§ 3-1 h) og 4-3 har planmyndigheten ansvaret for at det utarbeides en risiko- og sårbarhetsanalyse for planområdet. Analysen skal vise alle

risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet for utbyggingsformål (som for eksempel masseinntak og uttak), og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging. En ROS- analyse skal i første rekke forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur. Risikoen for naturskader, som flom og skred, vil inngå i denne analysen.